

Πολιτική ενέργειας: από τις επιδοτήσεις στα επιδόματα

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Η νέα πολιτική της κυβέρνησης για τους λογαριασμούς ρεύματος, φυσικού αερίου και πετρελαίου θέρμανσης αναμένεται να ανακοινωθεί επίσημα την Τετάρτη 1η Νοεμβρίου. Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας προανατολίζεται σε μια δέσμη μέτρων που θα περιλαμβάνει τη θεσμοθέτηση ενιαίου τιμολογίου για όλους τους παρόχους, την αναβάθμιση του επιδόματος θέρμανσης με γεωγραφικά και εισοδηματικά κριτήρια, καθώς και το «οριστικό τέλος των οριζόντιων επιδοτήσεων». Με τα νέα μέτρα ολοκληρώνεται η αργή στροφή της κυβερνητικής πολιτικής από τις επιδοτήσεις στα επιδόματα.

Είναι σωστή αυτή η στροφή; Κατά τη γνώμη μου, κάθε πολιτική που νοιάζεται για τη «δικαίαιη μετάβαση» (όπως έχει καθιερωθεί

να ονομάζεται η προσαρμογή της ενεργειακής πολιτικής των κρατών-μελών της Ε.Ε. με σκοπό την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής χωρίς κοινωνικούς κλυδωνισμούς) δεν μπορεί παρά να χαιρέτισε την εγκατάλειψη της αδιάκριτης επιδότησης των λογαριασμών, χωρίς κριτήρια εισοδήματος ή κατανάλωσης, που χαρακτήριζε την αρχική αντίδραση της κυβέρνησης στην εκτόξευση των τιμών ενέργειας την άνοιξη και το καλοκαίρι του 2022.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η επιθυμία της κυβέρνησης (κάθε κυβέρνησης, παντού στην Ευρώπη και αλλού) να προστατεύσει τους καταναλωτές από τις απότομες αυξήσεις των τιμών ενέργειας παραμένει απολύτως θεμιτή. Η πράσινη μετάβαση για να είναι αποτελεσματική πρέπει να είναι δίκαιη. Αυτό άλλωστε είναι το δίδαγμα της εξέγερσης των

«Κίτρινων Γιλέκων» κατά της αύξησης της φορολογίας στα καύσιμα τον χειμώνα του 2018 στη Γαλλία ή της πρόσφατης υπανάκρωσης της γερμανικής κυβέρνησης από την απαγόρευση της εγκατάστασης λεβήτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στις κατοικίες, που ανάγκαζε τους καταναλωτές να εγκαταστήσουν (ακριβότερες) αντλίες θερμότητας. Πολύ περισσότερο στη χώρα μας, όπου σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat το ποσοστό όσων δήλωναν ότι δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να ζεσταίνουν το σπίτι τους ήταν το δεύτερο υψηλότερο στην Ε.Ε. (μετά τη Βουλγαρία).

Όμως, παρότι θεμιτή ως προς τον στόχο, η αρχική πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης ήταν βαθιά προβληματική: ήταν δημοσιονομικά ανεύθυνα (επιβάρυνε υπερβολικά τον κρατικό προϋ-

πολογισμό), περιβαλλοντικά αναχρονιστική (σπαταλούσε τους πόρους του Ταμείου Μετάβασης της Ε.Ε. και αποδυνάμωνε τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας αντί να τα ενισχύει) και ταυτόχρονα κοινωνικά άδικη (μοίραζε το μερίδιο του λέοντος της δημόσιας ενίσχυσης σε εύπορους καταναλωτές με πολλά και μεγάλα σπίτια).

Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής δεν άργησαν να φανούν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, το κόστος για το δημόσιο ταμείο της αντιμετώπισης της ενεργειακής ακρίβειας το 2022 ήταν στην Ελλάδα μακράν υψηλότερο από ό,τι σε κάθε άλλη χώρα: 4,87% του ΑΕΠ, έναντι μόλις 2,82% του ΑΕΠ στην Ιταλία και την Πολωνία, που μοιράζονταν τη δεύτερη θέση. (Βλ. OECD Energy Support Measures Tracker.) Αν και το κόστος αυτό καλύφθηκε κατά τα τρία τέταρτα

από το Ταμείο Μετάβασης της Ε.Ε. και κατά το ένα τέταρτο από εθνικούς πόρους, επρόκειτο για μνημειώδη σπατάλη – και μάλιστα στη χώρα με το υψηλότερο δημόσιο χρέος (ως ποσοστό του ΑΕΠ) στην Ευρώπη.

Στη συνέχεια βέβαια, από το φθινόπωρο του 2022, η πολιτική των οριζόντιων επιδοτήσεων μετριάστηκε κάπως (π.χ. το ύψος της επιδότησης κλιμακωνόταν αντιστρόφως με το ύψος της κατανάλωσης), χωρίς πάντως να εγκαταλειφθεί τελείως. Εάν οι πληροφορίες αποδειχθούν ορθές, αυτό θα γίνει τώρα, με ισχύ από την αρχή του νέου έτους.

Φυσικά, έχουμε ακόμη πολύ δρόμο μπροστά μας για να φτάσουμε σε μια ορθή και αποτελεσματική πολιτική δίκαιης μετάβασης στην Ελλάδα. Τα λιγνιτωρυχεία πρέπει να κλείσουν, τα σχέδια για εξορύξεις υδρογο-

νανθράκων να εγκαταλειφθούν, οι ανεμογεννήτριες και τα φωτοβολταϊκά να υποστηριχθούν με αποφασιστικότητα, παρά τις αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών, οι ενεργειακές κοινότητες να ενθαρρυνθούν, η άσκοπη κατανάλωση ενέργειας στα δημόσια κτίρια να περιοριστεί δραστικά, τα κίνητρα εξοικονόμησης ενέργειας στις ιδιωτικές κατοικίες να αναβαθμιστούν, οι σχετικές διαδικασίες να απλοποιηθούν.

Η στροφή της κυβερνητικής πολιτικής από τις επιδοτήσεις στα επιδόματα είναι ένα θετικό πρώτο βήμα. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα είναι το τελευταίο.

Ο κ. Μάνος Μτσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του **ΕΥΔΙΑΜΕΠ**.